М. Андрейчук.

ЕКОНОМІЧНІ ФАЗИ В ВСЕСЬВІТНІЙ ІСТОРІЇ.

СЕРЕДНІ ВІКИ.

Февдалізм.

(Докінчене з мин. числа).

З розвитком міст, починаєть ся боротьба міських жителів з панами-февдалами за незавнсимість. Могучість міста не потребувала вже панської опіки, і почались війни за визволене ся з під неї. По довгих і тяжких війнах місто здобуло собі волю і повело свою господарку незалежно від панів февдалів. Крім управи ріллі, в місті розвиває ся промисл і торговля яка зразу простягаєть ся на дооколичні села а потім все дальше і дальше. Селяни почали покидати панів і втікати до міста, в котрім їх зразу радо витають як нову силу в боротьбі з панами і ділять ся з ними спільним майном.

Але з часом, як місто цілком освободилось з під панської опіки і як небезпека зі сторони панів-февдалів минула, то в самім місті почала ся боротьба між жителями. Ново-прибуваючими первісні жителі міста вже не тішились, спільним майном вже не хотіли ділитись і не допускали їх до власти. З сего виринула боротьба між ново-прибувшими і осілими мешканцями. Виринула боротьба за власть і привілеї. Ново-прибуваючі організувались в товариства, звані **цехи**, які обіймали всіх ремісників одного фаху і при помочи сеї організації, вони, по якімсь часі, побідили первісних мешканців міста і завели свій лад. Вся власть міста перейшла в руки цехів. В руках цехів опинились і всі привілеї. Ті ремісники що не були звязані в цехи, опинились без прав і привілеїв.

З початку промисл іде в той спосіб, що кождий ремісник виконує сам свою роботу, але коли запотребоване товарів стало чимраз численнійшим, то ремісники приймають до себе учнів і челядників які не були звязані з цехами, стараючись при тім, щоби з таких учнів і челядників не вийшли майстри і не стали їхніми конкурентами. Привілеї ремісника мав тільки той, що стояв в цеху, тому зорганізовані ремісники утрудняють всякими способами вступ до цехів новим майстрам, які повстають з челядників і учнів. А таких кандидатів на ремісників чимраз більше прибувало. Одні вироблялись в місті, другі напливали з села, втікаючи перед панськими насильствами. Через ті трудности, які недопускали ново-прибуваючих майстрів до цехів повстає в місті з одної сторони пролетаріят, визутий з всяких прав, привілеїв, який мусить занимати ся ремеслом поза границями цехів (такими дуже погорджувано і дуже таких переслідувано) ведучи час від часу боротьбу з цеховими майстрами в котрій завше виходили побідниками остатні завдяки своїй сильній організації і власти, або — коли вже гідність бути майстром стала дідичним правом — нанимати ся на ціле своє житє до праці на панів; з другої сторони повстає нехова аристократія, — зародок теперішних капіталістів, — яка володіє житєм міста.

Разом з міськими, змінялись також відносини на селі. Доки вироблялось для власного ужитку то ще пів біди лиха було селянам-кріпакам. Але коли з розвоєм торговлі і промислу увійшли в житє гроші, за які мож дістати на торзі готовий товар, то положене селян-кріпаків стає чимраз гіршим. В погоні за тим грошем, пани накладають на хлопів надмірні тягарі і ріжні грошеві оплати. Село продукує тепер також на ринок і через те почалось надмірне визискуване хлопської праці. З бігом часу дідич виробив собі необмежне право до кріпака і його праці і визискує його на всякі способи. При тім вартість на землю, котра давала товари на ринок, збільшила ся і пан загарбує її в свої руки скілько може. В той спосіб переходять до него бувші колись громадські пасовиска, ліси і взагалі всі незамешкані землі, відбираючи тим хлопській господарці можливість істнованя. Селянство убожіє, перетворюєть ся в жебраків, — пролетаризуєть ся. По селах повстають кроваві бунти, кроваві боротьби між кріпаками і панами, палять ся панські двори, нищать ся достатки. Розмір сеї статі не позволяє розписуватись над тими бунтами, приходить ся тілько сказати, що вони богато причинились до упадку кріпацтва.

В такий спосіб з панів, які були корисною клясою на початках февдалізму, виробились гнобителі визискувачі з щораз меншою діяльністю. Обовязок боронити краю також з себе скинули і вложили на селян-кріпаків, оставляючи собі тілько провід у війні. Давнійше своє значінє вони стратили і попались серед загальне невдоволене народа.

Зноваж по містах до цехових ремісників прилучують ся також і купці, з чого повстає нова міщанська кляса, яка установляє торговельні звязи з краями і націями. По містах повстає торговельний капітал. Через звязане зносин з далекими краями і народами, економічне житє вступає на широке поле сьвітової торговлі. З маленьких майстернів повстають великі робітні, в котрій працює вже велике число наємних робітників. З одного боку нагромаджують ся великі богацтва а з другого нужда. Почалось проявляти серед бідноти невдоволене з істнуючого стану річий. Покривджені суспільним устроєм почали домагати ся реформ і стреміти до кращої суспільности. Ті стремліня виливались в так званих хлопських війнах і християнських реформаціях.

На закінчене сеї части треба ще згадати кількома словами про католицьку церкву, яка грала велику ролю протягом середних віків.

Ми бачили при кінци старинної історії, що християнство пробувало дати початок новому способови житя. Се йому не вдало ся. Але пізнійша християнська організація, католицька церква, не взяла собі сего за програму і йшла дальше вперед, змінивши свій добродійний характер на політичний. Вона всіма ріжними способами добре зорганізувалась і стала найсильнійшим монархом середних віків. Вона розказувала королям і панам. В своїм посіданю мала одну трету часть землі. Церковні духовники були на той час не тільки одинокими ширителями просьвіти, але вони були також і державними політиками. Церква злучила всі відрубні громади в одну християнську державу, і заряджувала всіми тодішними справами. Найбільшу власть мав папа, перед яким корились всі християнські народи. Він організував ріжні воєнні походи, з котрих найбільшими були, так звані, хрестоносні і взагалі занимав ся всякими справами, якими тепер занимають ся королі або цісарі. З часом він дійшов до того, що з представителя християнської церкви став ся сьвітовим визискувачем, обдираючи народ ріжними податками і данинами, а його двір став місцем найгіршої розпусти і зіпсутя. Такі церковні відносини довели до розколу християн на ріжні секти, які то ту, то там, вибухають невдоволенем, та бажають зреформованя церковних та світських відносин. Зроджують ся знова комуністичні ідеї, а навіть повстають цілі оселі сектантів, основані на комуністичних засадах. Дуже часто повстають бунти таких сект проти церковної та світської власти, а навіть ведуть ся боротьби на велику скалю. З появою на світ нової форми продукцій вироджують ся нові стремліня в суспільстві і сектанська боротьба сходить з світової арени, а її місце забирає виразнійша клясова боротьба пролетаріяту з властителями средств продукції.

НОВІ ВІКИ.

Капіталізм.

Нові віки починають ся, як ми вже сказали з відкритем Америки, себ-то, з кінцем 15-го віку і тягнуть ся аж до наших днів. Початки нових віків є рівночасно й початками сучасного капіталізму. Над сею добою ми не будемо богато розписувати ся, позаяк живемо в ній і знаємо який її економічний уклад. Згадаємо хіба кількома словами про перехід від февдалізму до капіталізму.

Ми бачили до якого степеня дійшов економічний розвиток при кінци середних віків: по містах розвив ся промисл і торговля, в житє увійшли гроші. Повстали великі майстерні з великим числом робітників. З ремісників і купців повстала одна кляса. Средства продукції і самі продукти, нагромаджують ся таким способом чимраз більше в руках одиниць. Повстає з одного боку капітал, а з другого — народна нужда. Повстає маса пролетаріяту, готового продати свою робочу силу за средства до житя. Через се панови-февдалови виходить богато користнійшим і таньшим держати наємних робітників ніж кріпаків, або віддати землю в аренду. За кріпака треба дбати щоби він не вмер з голоду, а про наємного робітника він вже не мусить дбати. Сей вже може свобідно вмерти єсли йому не вистарчить на житє заробітної платні. Вмре один, то на його місце є сотки. Такі чинники випихають февдалізм а на його місце висовуєть ся сучасна форма господарки — капіталізм. Французька революція в 1789 році, а в 1848 австрійська і німецька змели остаточно середно-вічні відносини. (В Англії знесено февдалізм богато скорше, бо ще по повстаню селян в 1381 році). По сих революціях робітник і селянин став політично вільним, але зараз же показалось, що для житя мало самої політичної свободи. Економічне житє остало в руках капіталістів і поміщиків, а робітникови і селянинови осталась тілько свобода вмирати з голоду, або торгувати тільки своєю робочою силою. Народна нужда з кождим днем збільшає ся, бо закон капіталістичної господарки пре з одної сторони до сцентралізованя капіталів в руках чимраз чисельно менших одиниць, а з другого боку, вивлащує дрібних і середних властителів і пролетаризує їх. Опинившись серед таких обставин, потерпівша маса головно пролетаріят, починає шукати з них виходу. Проявляють ся знова нові стремліня з котрих з часом, виринає — теперішний комуністичний рух. Сей рух стремить до того, щоби сучасну капіталістичну форму продукції, яка основана на приватній власности средств продукції — замінити спільною власністю, спільною продукцією і спільним споживанем а тим самим знищити визиск, поневолене і всю ту нужду, серед якої тепер приходить ся жити бідній клясі людий.

НОВІ КНИЖКИ!

Вже вийшли з друку і продають ся в редакції "Українських Робітничих Вістий" слідуючі книжки:

ПРО ПОХОДЖЕНЄ ЛЮДИНИ. — Розвідка після книжки Бельше'го ..... **15ц.**

МАРКСІЗМ І ДАРВІНІЗМ. — Написав Антон Паннекук ..... **20ц.**

Для книгарень і робітничих організацій великий опуст.

Замовленя посилайте на адресу:

"UKRAINIAN LABOR NEWS"
Cor. Pritchard & McGregor Sts.,
Winnipeg, Man.

МІЛІОНЕРИ І НУЛЯКИ.

(Розмова).

ПАНЬКО: — Хто ти є Гриньку?

ГРИНЬКО: — Я? Ось бачиш, що людина.

ПАНЬКО: — Так, людина по природі. А хто ти є після рахунку теперішної системи?

ГРИНЬКО: — А хтож? Робітник!

ПАНЬКО: — Еге! А чи можеж ти сказати, що на сьвіті є хтось такий, щоби зовсім нічого не робив?

ГРИНЬКО: — Коли подумаєш і добре розбереш, то виходить, що нема. Всі роблять — одні руками, другі головою, одні добро, другі зло.

вою.

ПАНЬКО: — А після чого тепер рахують "великих людий?"

ГРИНЬКО: — Після двох річий. Після науки-знаня і після маєтку — гроший.

ПАНЬКО: — Що до науки-знаня, то ся річ стоїть на другім місци.

ГРИНЬКО: — А після майна — гроший, то "найбільші люди" се міліонери.

ПАНЬКО: — А так дальше після того рахунку?

ГРИНЬКО: — Дальше будуть тисячники, сотники, десятники —

ПАНЬКО: — А дальше?

ГРИНЬКО: — Гм... дальше хиба що?

ПАНЬКО: — А кілько ти маєш маєтку — гроший?

ГРИНЬКО: — Я не маю нічого.

ПАНЬКО: — А як в рахунках пишеть ся "нічо"?

ГРИНЬКО: — Нуля!

ПАНЬКО: — Так, ти є нулею після того самого рахунку теперішної системи.

ГРИНЬКО: — То значить, що я так само як і нуля — не значу нічого?

ПАНЬКО: — Воно так, але і не так. Нуля в рахункових числах сповняє таку саму роботу, що і инші цифри. Так само і ми робітники "нуляки" значимо в суспільстві. Кажеш, що нуля не значить нічого? Подумай, що без нуль не буде десяток, соток, тисяч, ані міліонів.

ГРИНЬКО: — Але нуля не значить нічого на початку, не значить нічого, коли нема 1 перед нею.

ПАНЬКО: — Ось бачиш, що 1 без нулї буде 1, або 1 і 1 буде 2, а 1 і нуля буде десять. Виходить, що нуля, хоч і "нічо", але вона значить десять. Нема нулї, нема десять, нема більше нуль, нема сотки, нема тисячі, нема міліона і т. д. Так само і ми робітники "нуляки". Колиб не було нас робітників "нуляків", то не булоб і міліонерів. — А знаєш кілько є таких "нуляків" на земли, як ми?

ГРИНЬКО: — Го-го-го! Міліони.

ПАНЬКО: — А кілько "десятників"?

ГРИНЬКО: — Може тисячі.

ПАНЬКО: — А кілько " сотників"?

ГРИНЬКО: — Може сотки.

ПАНЬКО: — А "тисячників"?

ГРИНЬКО: — Десятки.

ПАНЬКО: — А "міліонерів"?

ГРИНЬКО: — Одиниці. — Але що ти хочеш сим сказати? Хиба те, що ми робітники не розуміємо ся на рахунках і не можемо пізнати своєї вартости, що ми значимо в суспільнім рахунку? Так само кажемо, що нуля не значить нічого, алеж в рахункових числах вона сповняє свою роботу як і инші цифри.

ПАНЬКО: — А так. Нас робітників "нуляків" є міліони і ми робимо одиниць міліонера ми. Так як ті нулї в рахунках, що роблять міліони, а самі все "нічого" не значать, лише тому, що вони нулї.

ГРИНЬКО: — То значить, що міліони в рахунках значать те саме, що і одиниці, а одиниці те, що і міліони, бо міліони складають ся з одиниць, міліони — се одиниці. З сего виходить, що одиниці-міліонери і "нуляки"-робітники мають однаково жити на землї, бо як одні так і другі є людьми. Так само як цифри 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 і 0 є рахунковими цифрами.

ПАНЬКО: — Щоб робітники "нуляки" взяли свою роботу від одиниць міліонерів, тоді і міліонери одиниці остали би ся "міліонерами" суспільства.

Д-о.

З "НАШОЇ ПОЛІТИКИ"

(За "Волею").

Резиґнація "високого урядовця".

До посольства У. Н. Р. у Відні подана така заява одним з її високих урядовців:

ЗАЯВА.

Півтора року назад я, маючи на увазі єдину мету активно прийняти участь в політичній праці будівлї "Єдиної Самостійної Української Держави", згодив ся покинути громадську діяльність свою і вступити на українську державну службу.

Перші півроку моєї служби мали вигляд дійсно праці в державі, бо хоч уряд гетьмана і сам він робив помилки, але свеж таки Україна мала вигляд держави, в якій житє нормировано правом, законом і т. д. Почалась партійна політична боротьба, люди забули, що головна мета будувати "Свою Державу", і молода, ще не міцна держава кинута в полумя анархії. З початку 1919 р. почала ся систематична руйнація всього державного житя, всїх державних установ; руйнація провадила ся і провадить ся при допомозї тієї безглуздої політики наших головних діячів; всї лїпші елементи, всї дійсні державні мужі частинно самі, а частинно примусово відійшли від активної участи в праці, і при теперішній ситуації не повернуть ся, — залишили ся самі демаґоги, мало культурні, мало осьвічені люди і, на великий жаль, в руках їх сконцентрувала ся вся влада, всї права.

Послїдні акти державної політики, як то ганебний варшавський договір, поділяючий єдину Україну на два ворожих лаґеря, віддаючий частину єдиного тїла віковічному ворогу — докінчують ту нездатність до політичного розуміня, підривають останні коріня сього великого дуба, яким могла бути Велика Україна.

Все се, а особливо "бігство" "державних людий", старане їх і за кордоном розигрувати недостойну комедію "Уряду і Державности", які вони самі зруйнували, примушує мене усунути ся на далї від праці з ними, бо я їх не поважаю і поважати не тільки не хочу, алеж і не можу, бо вони за невеликим винятком в більшости авантурничають, інтриґують і дбають більш за себе, ніж за благо України.

Дуже і дуже прикро менї, що сю заяву мушу передати через Вас, Шановний Пане После, бо з перших часів нашого знайомства з Вами я переконав ся, що Ви один з тих небогатьох чесних робітників, який і досї ще мріє переконати юрбу "хуторянських політиків" і вивести нашу вітчину на лїпший шлях.

Дай Боже Вам довести дїло до бажаного кінця, алеж допомагати Вам в сьому далї не можу.

На підставі всього висше зазначеного, прошу Вас, Пане После, довести до відома "Уряду", що з сього часу він може не рахувати мене на службі.

При сьому додаю мій дипльоматичний паспорт і прошу виставити менї звичайний громадянський, бо горожанином Україні я є і буду.

(Слїдує підпис).

Перше поневолю, потім визволю.

П. Андрій Жук, бувший волосний писар, бувший с-д, бувший "кооператор" в Галичині, бувший член Народнього Комітету, бувший урядовець для особливих доручень гетьманського міністра л. Дорошенка при віденському посольстві, бувший радник і таємний дорадник міністра закордонних справ за кордоном В. Темницького і теперішний "кодифікатор" законів У. Н. Р. жалїє, що немає вже тепер "Союза Визволеня України". Тому він нараджуєть ся з представниками Національної Ради реєте Народнього Комітету, яким би способом віддати український народ в московську неволю, щоби була дана реальна підстава для визволеня України при допомозї відновленого ad hoc Союза а то тим більше, що так при поневолюваню, як при "визволюваню можна заробити сьвіжу копійку". Наради відбувають ся денно й нічно.

Відступаю Нідерлянди...

Польський Фальстаф, Заглоба, якого зробили польські війська "реґіментаржом" сказав до шведського Карла Х., який домагав ся відступленя йому балтійських провінцій, що він, Заглоба, готов йому, Карлові Х. відступити Нідерлянди. Так само, як Заглоба, "відступає" тепер міністер п. Андрій Лівицький Галичину Полякам, і та декларація має таке саме політичне значінє, як декларація Загальної Комічна інституція, Національна Рада у Відні, взяла її важно і випустила "ноту".

* ** *

Кажуть, що Денікін знищив всї українські вивіски і прапори. Одначе є навіть чисто нікінівські інституції, на які і досї розвіваєть ся "Український Прапор".

Предсказує робітниче правительство не в Англії.

МОНТРЕАЛ, Кве., 10 лютого. — С. К. Ретклиф, один з редакторів виходячої в Англії часописи "Менчестер Ґардіян", промовляючи тут сьогодня на публичних зборах, заявив, що після слїдуючих виборів до державна адміністрація у Великій Британії буде під контролею робітництва. Він казав, що робітництво віднесе велику перемогу в виборах, однак висловив опінію, що він не сподіється надто різких змін в Англії, робітнича партія є під сю пору під проводом консервативних елементів.

Dr. Hans Herschman

ЧОТИРИ РОКИ В ВІДЕНСЬКІМ ГЕНЕРАЛЬНІМ ШПИТАЛИ.

341 SOMERSET BLOCK
Напроти штору Ітона.

Спеціяліст по жіночим і мужеським слабостям.

Урядові години: — від 1.30 до 3.30; — від 6.30 до 8 вечером.

Телефон офісу: — МЕЙН 1476;
Телефон резиденції: — ШЕРБРУК 738.

КУПУЙТЕ

ФОТОҐРАФІЇ УКР. РОБІТНИЧОГО ДОМУ

в формі почтових карток
ЦІНА: 5 ЦТ. ЗА КАРТКУ

Картки сї фотоґрафічні є в двох барвах, так як в дійсности Укр. Роб. Дім виглядає. Карток сих можна уживати до переписуваня ся з товаришами і знакомими.

Замовленя почтою принимаєть ся лише найменьше на 20 карток, себ то найменьше за $1.00.

Весь чистий дохід з розпродажі карток іде на сплату довгу **Укр. Роб. Дому.**

Замовленя адресуйте так:

UKRAINIAN LABOR TEMPLE
Cor. Pritchard & McGregor, — — — Winnipeg, Man.

НОВА УКРАЇНСЬКА РЕСТАВРАЦІЯ

під ч. 624 Мейн Стрт. (на розї Логан і Мейн ул.) під назвою:
ROYAL LUNCH COUNTER.

Властителем і управителем сеї реставрації є І. КУЧЕР, бувший шеф реставрації Robinson і Boston Lunch.

Хто заходив попередно до "Бостон Лонч" той признає, що дістав найлїпші страви.

Заходіть до нашої реставрації, де за малі гроші дістанете богато смачних страв і добру обслугу.

Dr. S. RODIN

який щойно повернув з фронту після служби з сербською армією на фронті в Сальоніках і відтак в Мурманську в Росії,

отворив МЕДИЧНИЙ ОФІС в Вінніпеґу
в Royal Bank Building, на розї улиць **Main & Selkirk.**
Телефон: СТ. ДЖАН 3915

Урядові години — від 2 до 4 по полудни і від 6 до 8 вечером.
Резиденція — 390 Фльора Евню, — Телефон рез. — Ст. Джан 2774.

"НЕПОЖАДАНІ"

Мов тим страшним злодіям-зброднярам —
Кували руки нам, отті безвстидні лицеміри!
В дорозї з нами на Сибір брутальний жарт собі строїли
А там віддали нас новим катам.

І кат казивсь, мов бик розлючений бурчав!..
З маленьких нас великих дуже поробили,
Стерегли нас та мордували й голодом морили —
На те, мовляв, щоб з нас нїхто хісна не мав!..

Слїдили й ту за кождим нашим рухом,
Щоби, мовляв, спокійних не "псували";
За провини в тюрмі — тюрмою нас карали...
Та тим зробили на сильнійших духом!..

Ми "непожадані", ми їдем, пращаєм вас!
І без ріжниці, чи ввидим хати рідної поріг —
Ви ту, ми там орати будем переліг,
Й як виоремо мало, не лихословте нас.

Ми їдем й кличем д'вас: На варті не заспіть!
Щоби тоді, колиб вже ясний день настав,
В передосмерти враг здобутків не покрав...
З сміхом в устах в остатний штурм сіпішіть!

Гоніть всїх Юдів! Кінчіть роботу праведну святу,
Бо не на те падали ми, щоб більше вже не встати,
Але на те, щоб встати й більш не впасти...
Стояти з Вами разом будем — хоч "не пожадані" ми ту.

Один з них.